

Een soepel gesprek heeft ritme

‘Een soepel gesprek vereist ritmegevoel’ kopte een artikel in het *NRC*.

Wij meteen op het puntje van onze stoel.

Want dat tempo, timing en daarmee ook ritme een rol spelen in de bijeenkomsten die we begeleiden, daarvan zijn we al een poosje overtuigd. Versnelling, vertraging, afwisseling; het helpt allemaal om een bijeenkomst beter te laten verlopen.

Maar er is nog veel meer aan de hand, zo blijkt uit het promotieonderzoek van taalkundige Anne van Leeuwen.

Metronomen

In haar proefschrift legt Van Leeuwen uit dat mensen een soort tikkende metronomen zijn en dat we het prettig vinden om ons ritme op elkaar af te stemmen. Ze somt allerlei onderzoeken op waaruit bijvoorbeeld blijkt dat zwaaiende mensen in hetzelfde tempo gaan zwaaien en wandelende mensen in hetzelfde pasritme gaan lopen.

Ook tijdens gesprekken doet dit fenomeen zich voor; gesprekspartners zoeken elkaars ritme op. Dat ritme ontstaat door de afwisseling

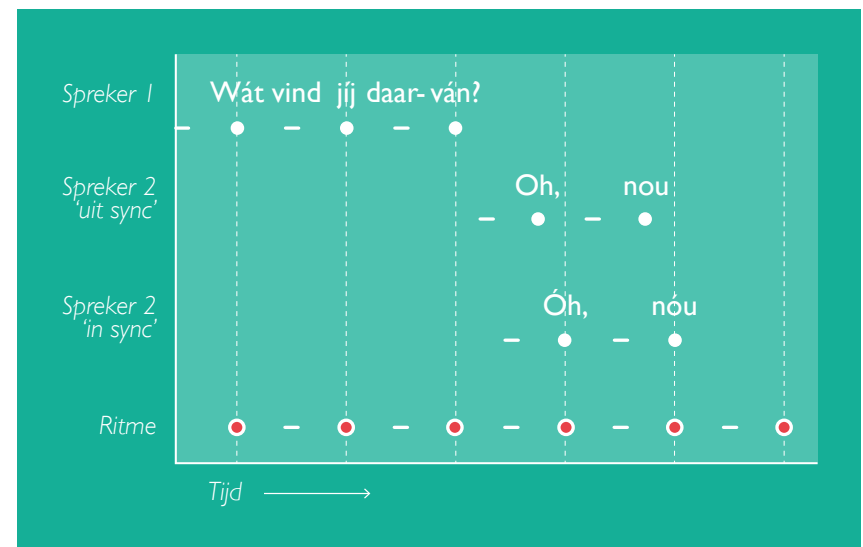
van wel en geen klemtoon op lettergrepen.

Het *NRC* schrijft: ‘Spreker 1 sluit bijvoorbeeld af met “wat vind jij daarvan?”. Spreker 2 begint zijn reactie met “o, nou (et cetera)”. De accenten liggen dan als volgt: “wát vind jíj daárván?”, “óh, nóu...”. De afstand tussen “óh” en “-ván” zal in een goed lopend gesprek vaak even groot zijn als de afstand tussen “jíj” en “-ván”. Of twee keer zo groot, dat gebeurt ook veel: in dat geval slaat spreker 2 als het ware de eerste tel over, om op de tweede tel te beginnen.’

In sync

Net zoals hetzelfde ritme fijn is, voelen ongemakkelijk stiltes of momenten waarop mensen tegelijk praten juist niet prettig. Dit soort ‘temporele patronen’ hebben ‘affectieve impact’ op de sprekers, lezen we in het persbericht over het onderzoek van Van Leeuwen.

Anders gezegd: gesprekspartners die ‘in sync’ zijn – lees de onderlinge spreekbeurten mooi laten aansluiten en elkaars spraakritme volgen – voelen zich onderling sterker verbonden.

Ritme in grotere groepen

In haar onderzoek richtte Van Leeuwen zich op gespreksfragmenten tussen twee personen. Hoe zit het als meerdere mensen met elkaar in gesprek zijn? Bijvoorbeeld vijf, vijftien of vijftig?

Snel een afspraak gemaakt met de onderzoekster om dat te vragen.

“Het mechanisme is vermoedelijk werkzaam in kleine én grotere gesprekken”, zegt Van Leeuwen bij een kop koffie. “Want ik denk dat mensen maar één zo’n mechanisme hebben, het maakt dus niet uit met hoeveel mensen je bent.” Ze voegt er snel aan toe dat het waarschijnlijk wel moeilijker wordt bij meerdere gesprekspartners tegelijk. “Mensen zijn gemaakt voor interactie, alleen misschien niet in grotere groepen. Dat vereist meer afstemming en er is meer ruis. Het is ingewikkelder.”

Bewegen

Kun je mensen helpen in elkaars ritme te komen, willen we als gespreksleiders natuurlijk graag weten. “Dat is lastig”, denkt Van Leeuwen. “Het gaat heel onbewust, mensen hebben er weinig controle over”. Ze leunt achterover. “Wat ik wel denk dat helpt: samen bewegen. Hoe dat in grotere groepen precies moet weet ik niet, maar samen bewegen bevordert dat mensen om in hetzelfde ritme komen.”

We filosoferen nog even over wandelende mensen die hun pasritme synchroniseren. Volgens Van Leeuwen helpt dat om hun

onderlinge interactie ook af te stemmen. Mogelijk werkt het andersom net zo, dus dat het gebrek aan gezamenlijk ritme een goed gesprek in de weg staat. Met glimmende ogen: “ik heb weleens gefantaseerd over een onderzoek waarbij twee mensen met elkaar praten terwijl ze op een loopband wandelen, en de onderzoekers via die loopband hun wandelritme kunnen manipuleren. En dan, als ze een poosje letterlijk uit de pas hebben gelopen, vragen we ze of het gesprek prettig was en hoe aardig ze elkaar vonden.”

Gesprekken die lopen

Soms lopen gesprekken tijdens bijeenkomsten, soms niet. Voor een verklaring kijken we dan al snel naar de inhoud, naar persoonlijke relaties of naar het programma van de bijeenkomst. Spraakritme biedt een extra invalshoek, benieuwd of we de nuance ervan tijdens bijeenkomsten kunnen opmerken.

Trouwens, waarom noemen we dat eigenlijk zo, dat een gesprek ‘loopt’? Klokken en motoren lopen ook. Allebei mechanismen met regelmaat en ritme.

Dat kan geen toeval zijn.

